

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej - Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I - Nefrankirana pisma se ne sprejema

Posamezna številka Din 1-50 - Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za štiri leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) - Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljanski nasip št. 2 - Rokopisi se ne vračajo

A. K.:

Obnova po cerkvi.

(Cerkvena občestvenost.)

Vseuč. prof. dr. Franc Grivec, znamenit učenjak za cerkveno zednjenje, je napisal v majski številki »Socialne misli« zelo zajemljivo razpravo pod istoimenskim naslovom in poudariti hočemo nekatere glavne misli.

V današnjih dneh, ko toliko čujemo o duhovnem prerodu, si velikokrat niti ne predstavljamo, kako naj se ta prerod izvrši. Temeljna misel dr. Grivčeva, ki v tako osebnih zadevah kot je duhovna obnova posameznika in širših plasti, lahko ta ali oni zaide na stranpot, je: »Vodilne ideje verske obnove so v živi zvezi z idejo cerkve.« Pravo krščanstvo je istovetno s cerkvijo. Edino pravi kačipot, ki ne more nikdar pokazati napačne smeri, je: cerkev.

Kristus, ki je oznanjal vero notranje prenovitve, je ustanovil cerkev kot vidno socialno kraljestvo, ki je živ organizem in prejema življenjsko moč in silo iz Kristusa, kakor mladika iz trte.

Najbistroumnejši teolog, apostol Pavel, je istovetil cerkev s Kristusom: da je torej preganjal Kristusa, ko je preganjal cerkev. Takšno je bilo pojmovanje v prvih krščanskih stoletjih. Kraljestvo božje (cerkev) je mistično telo Kristusovo, kristjani so udje Kristusovega telesa — cerkve. Vse to pojmovanje je bilo lastno cerkvenim očetom, potrjevali so ga cerkveni zbori in je najodličnejši izraz cerkvene liturgije.

Prvi kristjani so se živo zavedali, da so kot člani cerkve eno s Kristusom. Zavedali so se, da cerkev ni samo pravno urejena družba, marveč tudi nadnaravno živ organizem, nadnaravna vzajemnost, solidarnost, skupnost, občestvo. Apostol Pavel pravi, da so bili vsi enega srca in enega duha; med njimi ni bilo ubožnih, ker so bogatejši prinašali prispevek »k nogam apostolov in se je delilo vsakemu, kakor je kdo potreboval«.

Prvi kristjani so se živo zavedali cerkvene občestvenosti. Središče cerkvenega življenja je evharistična liturgija. Tu smo vsi ena družina v Kristusu, bratje in sestre, kakor lepo nazivlje duhovnik pri sveti maši vernike.

Cerkev pa ni samo voditeljica, marveč zlasti mati vernikov. Ne odločujejo naravne vezi podložnikov, marveč nadnaravne žive vezi otrok božjih, po sv. zakramentih, po milosti, ki poteka iz teh najbogatejših, vsem dostopnih virov.

V cerkvi je najidealnejša enakost, bratstvo, svoboda! Najpreprostejši vernik more postati visok zastopnik cerkvene oblasti in more tako vplivati na vso cerkev in jo poživljati v zvezi s Kristusom. O tem izpričuje zgodovina. Lepo pravi na tem mestu prof. Grivec: »Čim bolj so posamezne osebnosti združene z Bogom in čim čistejše so, tem večja je moč in veličina cerkve.«

Vsa nadčloveška moč cerkve izvira ravno v tej tesni zvezi s Kristusom. Zato je globlje umevanje cerkve in življenja s cerkvijo vodilna ideja verske in npravstvene obnove današnjega človeštva. Vsa razna narodna in socialna nasprotstva bi morala izlečiti katoliška in krščanska internacionala ob pravem pojmovanju cerkvenega življenja.

To so tudi že poudarjali papeži Leon XIII., Pij X., Benedikt XV. in Pij XI. Dr. Grivec omenja tudi članek »Proti kapitalizmu«, ki je izhajal le-

tos v »Pravici«, kjer je tudi močno poudarjena duhovna obnova po cerkvi.

Na teh principih temelji danes zlasti mladinsko gibanje v Belgiji, Franciji in Italiji. Vodivne ideje so:

1. Verska obnova in poglobitev v Kristusu po Kristusu, po cerkvi in po življenju s cerkvijo.

2. Delovanje za izravnavo velikih socialnih nasprotij med delavstvom in med drugimi stanovi.

3. Bratski sporazum in edinost med narodi, pred vsem med katoličani, med kristjani in naposled med vsemi narodi.

Te vodivne ideje mednarodnega mladinskega gibanja prihajajo tudi med slovensko akademsko in dijaško mladino in le želeeti je, da bi dobilo čimprej določene oblike in delo.

Do tu dr. Grivec. Naj zlasti naše delavsko mladinsko gibanje zajame ta idejni tok, da bo idejno bogato moglo ustvariti močno črto proti socializmu, ki je brez cerkve, oziroma proti cerkvi.

Da bi se po naših delavskih organizacijah ta duh cerkve še bolj okreplil, naj bi naši delavci (delavske knjižnice) pridno segali po dr. Grivčevi knjigi »Cerkev«, ki nam bo prebogat vir in donos k naši krščanski delavski ideologiji in pa k milosti bogatemu življenju po cerkvi.

Političen pregled.

Položaj. Vsa politična javnost je z največjo nestrpnostjo pričakovala debato o korupciji, ki je bila 14. maja. Prvič se je na ta dan zgodilo, odkar obstoji naša jugoslovanska država, da je vlada ob glasovanju dobila nezakupnico in padla v parlamentu. Nad vse težko pričakovana kriza se je pričela in vse je pričakovalo, da se bo končala tako, da se bo smer notranje politike spremenila. Toda vsa ta pričakovanja so padla v vodo. Stjepan Radić, ki je s svojim vetrnjaštvom prizadjal naši notranji politiki že toliko škode, je to pot napravil najsmrtonejši korak. Iz nerazumljivih razlogov ni hotel prijeti orožja, ki mu je bilo na dlan in da bi moško stopil v krog opozicije, ki bi z njegovo pomočjo z lahkoto dobila vodstvo države v svoje roke. Radikalni klub se je namreč razcepil. Ljuba Jovanović je izstopil in z njim 11 poslancev. Osnova je lasten klub. Radić je raje šel pod sramotnimi pogoji znova v vladu in s tem pokazal, da je njegov boj proti korupciji samo pena in prazna vreča.

* * *

Madžarska. Pred parlamentom se vrši razprava o ponarejevalski aferi. Vladni krogi skušajo celo zadevo kolikor mogoče zakriti in potlačiti ali pa jo opravičiti z domorodnimi frazami.

Nemčija. Nemška vlada je odstopila. V parlamentu je dobila nezakupnico. Novo vlado sta sestavljala dr. Gessler in dr. Marx. Vendar pa se je kriza rešila na ta način, da je predsednik Hindenburg enostavno imenoval dr. Marxa za predsednika in potrdil dosedanje ministre.

Maroko. Pogajanja med Rifanci in Francozi so se prekinila in ljuiti boji se že vrše. Po nekaterih poročilih francosko-španske čete zelo naglo prodirajo v notranjost rifanske dežele, po drugih pa Rifanci dobro garbajo Špance. Najbrž bo od vsakega poročila nekaj resnice.

Romunija. Koncem maja se bodo vršile v Romuniji volitve v parlament in za senat. Teh volitev pričakuje zunanji svet z veliko napetostjo. Na Romunskem je namreč dosedaj vladala

reakcija in absolutizem v najostrejši meri. Volitve se bodo najbrž vršile v senci bajonetov, zato se tudi položaj v parlamentu ne bo spremenil, lahko pa še oslabšal.

Na Poljskem je izbruhnil 13. maja vojaški puč. General Pilsudski je izrazil nezadovoljstvo z novo vlado, katero je sestavil Witosz, pridobil zase nekaj garnizij vojaštva in zasedel Varšavo. Vlada je bila naenkrat brez moči, ker je Pilsudski prekinil vsako zvezo z deželo. Generalu Pilsudskemu se je pridružilo tudi socialistično delavstvo. Vlada se je zatekla v palačo Belvedere, katero pa so osvojile uporne čete. Nekaj ministrov je pobegnilo z aeroplani, druge pa je dal Pilsudski aretirati. Šele ko je vlada uvidela, da je popolnoma brez moči, je odstopila in se udala premoči upornega vojaštva. Odstopil je tudi predsednik republike Wojciechowski in izročil vse posle predsedniku parlamenta Rataju. Takoj v soboto zvečer je bila sestavljena že tudi nova vlada, kateri načeluje univ. prof. Bartel, predsednik Delavske stranke. Zadnja poročila zopet pravijo, da se čete, ki se niso hotele pridružiti Pilsudskemu, zopet zbirajo in pripravljajo na nov pohod proti Varšavi. Pričakovati je novih bojov. Witoszeva vlada je bila sicer sestavljena iz skrajne desnice, vendar je način njene odstavitve potom male peščice generalov za naš čas precej nenavaden. Taki slabi zgledi dajo poguma podobnim eksperimentom tudi drugod. Sicer pa je pisati o generalih jako previdno!

V Ženevi so se pričele zopet priprave za novo razorožitveno konferenco. Zastopniki 20 držav so navzoči. Le škoda, da zborovavce premalo motijo vojna poročila iz maroške in sirske fronte, poročila o novih milijardah, katere izdajajo države za moderno oboroževanje, za nove kemične tovarne, ki raziskujejo še smrtonejše pline, kakor jih je iznašala vojna. Če visoki svet tako hitro pozablja na svetovno vojno, delavstvo tega ne bo storilo. Vedno večji je krog onih, ki se resno pridružujejo geslu: Vojna vojni!

Angleški rudarji vztrajajo.

Splošna stavka v Angliji je nena doma končala. Generalni odbor strokovnih organizacij, ki je imel popolno pooblastilo, da vodi boj do konca, je omagal. Zbal se je, da bi delavstvo, ki večinoma ni revolucionarno, po nekaj tednih moglo celotni položaj kvečjemu še poslabšati, ker je bilo število prostovoljcev že itak tako veliko, da je vlada mogla vzdržati najnujnejši promet. Zato je generalni svet po dolgih neoficialnih posredovanjih Delavske stranke in enega dela liberalne stranke sprejel predlog Samuelov za pogajanja in ukinil sklep o generalnem štrajku.

Rudarji so se energično takemu predlogu za mir uprli. Nastal je resen konflikt z glavnim odborom strokovnih organizacij. Toda glavni strokovni odbor je kljub temu kapituliral in tako so ostali rudarji sami v boju in vodijo stavko dalje. Rudarska organizacija je najmočnejša in najenotnejša, zato je pripravljena peljati svoj boj do konca. Ve tudi, da vlada brez rudarjev nikakor ne more rešiti krize, ker ji ne bo mogoče potem prostovoljcev organizirati dela, kakor je to mogla v prometni službi. Za rudarje je kompromisni predlog Samuelov popolnoma nesprejemljiv, ker še od daleč ni rešena kriza, tudi, ako bi rudarji pristali na znižanje plač.

Temelji za nova pogajanja so sedaj sledeči: Podjetniki prekličejo izprtje rudarjev in vlada se zavezuje, da bo za čas pogajanj še nadalje subvencionirala rudarsko industrijo. Za podlago rešitve krize naj služi predlog rudarske komisije, da se rudniška polja nacionalizirajo, reorganizira vsa rudniška industrija in neaktivni rudniki zapro. Stališče rudarjev k mirovnim predlogom je dosedaj še nezna. Vsi zastopniki rudarjev se bodo zbrali na plenarno sejo v četrtek, kjer bodo zavzeli stališče k pogojem. Vendar poročila iz nekaterih rudarskih zborovanj povedo, da so nekatere krajev delavci že odločno odklonili Baldwinovo posredovanje. Tudi podjetniki bodo sklepali o vladnih predlogih šele v četrtek.

Kam se steka naš denar?

Vse delavstvo, ki je zavarovano za bolezen pri Okrožnih uradih za zavarovanje delavcev, plačuje za borze dela 5 odstotkov bolniškega prispevka. Ta denar je namenjen prvih za vzdrževanje borz dela, ki naj bi vodile organizacijo dela, preskrbovale brezposelnost z novim delom, organizirale preseljevanje itd. V drugi vrsti pa je ta denar namenjen v podporo brezposelnim. Kakor znano je pred kratkim vlada ukinila pri nas borzi dela v Murski Soboti in v Mariboru. Tudi ostale borze dela so brez večjih kreditov, tako da je njih delo silno otežkočeno in skoraj brezplodno. Najhujše je pa še to, da danes naši brezposelni, katerih število stalno narašča, ne dobivajo prav nobenih podpor za brezposelnost od državnih borz dela. Delavstvo se upravičeno vprašuje, zakaj plačuje svoj prispevek za borze dela, v kakšne namene se uporablja ta delavski denar, kam se steka in tudi v kakvi višini je delavstvo do danes prispevalo za borze dela svoje prispevke.

Da bo naša javnost informirana, kako se danes naše delavstvo izkorišča, kolikšni delavskega denarja se je zbralo do danes za podporo brezposelnim od delavcev samih in kje leži ta denar, hočemo v naslednjem podatki nekaj števil.

V Sloveniji je bilo nabranih prispevkov za borze dela 1923: 763.545 Din 37 p, 1924: 1.351.603.53 Din, 1925: 1.700.422.92 Din, 1926 do 1. maja: 600.000 Din, torej skupaj 4.415.571 dinarjev 82 para. Za vso državo pa je bilo nabranih do 1. maja 1926 skupaj 26.500.000 Din. Verjetno pa je, da okrožni uradi za zavarovanje delavcev gotovega dela pobranih prispevkov še niso preodkazali državni hipotekarni banki, tako da bo konto borz dela pri tej banki za par milijonov manjši od vsote nabranih prispevkov.

Iz navedenega je razvidno, da leži samo slovenskega delavskega denarja v hipotekarni banki v Belgradu okrog 4 in pol milijona dinarjev, ki ne služi svojemu namenu. Vsaj kolikor je nam znano, se ti prispevki dosedaj v svoj namen niso uporabljali. Z ozirom na akutno brezposelnost je nujno potrebno, da se začnejo nabrani zneski uporabljati, in sicer predvsem za organizacijo dela, v drugi vrsti pa za podpiranje najbolj potrebnih brezposelnih.

Neopustljiva krivica je, ki jo s tem prizadeva vlada delavstvu, da od njega pobira težko prislužen denar, ki naj ga delavstvo plačuje za slučaj svoje največje potrebe, a ta denar se v pravi namen delavstvu v najtežjih dneh ne izdaja in se izdaja

v bogve kakšne namene. Proti take-
mu postopanju naše vlade mora de-
lavstvo vse države dvigniti svoj od-
ločen protest, naši poslanci brez iz-
jeme, četudi pripadajo raznim stran-
kam, naj zastavijo vse svoje sile, da

se reši naš delavski denar v pravi
namen, vsa jugoslovanska javnost pa
mora podpirati borbo delavstva proti
takemu krivičnemu postopanju vlade
z delavstvom in njegovim denarjem.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Iz centrale.

Vsem zvezam in skupinam J. S. Z. !
Uradne ure glavnega tajništva Jugoslo-
vanske strokovne zveze v Ljubljani
so od 15. t. m. do nadaljnjega ob
delavnikih od 8 dopoldne do 2 popol-
dne. Poleg tega je glavni tajnik na
razpolago strankam po možnosti tudi
od 6—7 zvečer. — To naj upoštevajo
oni, ki pridejo v Ljubljano. — Tajni-
štvo J. S. Z.

Zveza tovarniškega delavstva.

Jesenice. Naš socialistični glavni
obratni zaupnik je komaj prišel do
sape, ko mu je naznanila skupina
SZTD, da se ne strinja z njegovim
delovanjem. Z osebami in pričami
mu lahko dokažemo, katerih delavcev
ni hotel vpisati v brezposelno listo in
katerim je pred nosom zaloputnil vrata.
In še več drugega mu lahko do-

kažemo! Zato naj pometa pred svo-
jim pragom. Tarna po nekem zavija-
nju in šikani od vodstva kot glav-
nega zaupnika in če tukaj sumi ljudi
od naše skupine, ga pozivamo, da pri-
de z imeni in dokazi na dan, da pa
sumnja leti na njega radi strankar-
skega delovanja, je pa krivda, da
obratni zaupniški zbor še ni imel pri-
like sestati se kot celota in premo-
triti današnje slabo stanje delavstva,
te sestanke pa sklicuje po našem mne-
nju glavni zaupnik. Na druge grožnje,
katere navaja, mu pa svetujemo, da
na dan ž njimi, da bomo vedeli, ko-
liko je v njem poštenega in pravič-
nega dela in koliko hinavščine. Mi
smo pripravljeni. Če pravi, da dela
za naše ljudi, mu svetujemo, da ima
do neorganiziranih ravno toliko dolž-
nosti kot mi in z enakimi slučaji mu
tudi lahko postrežemo. — Dopisnik
po nalogu odbora SZTD.

I. kongres kršč. soc. delavske mladine v Celju.

Krekova mladina je zrastle v času,
ko je stalo naše delavstvo najbolj
osamljeno med sloji našega naroda.
Duh modernega časa, ki ni oddaljil le
človeka od človeka, temveč je med
ljudmi ubil čut solidarnosti in odgo-
vornosti vsakega posameznika za ce-
loto, je tudi med posamezne ljudske
sloje zanesel boj. Delavstvo, ki mora
nositi pri tej razkosanosti in z mate-
rializmom ter sebičnostjo prepojeni
družbi najtežje breme, je ostalo v tej
razcepljenosti najbolj pozabljeno. To-
da ostalo je kljub temu in mogoče rav-
no zato najmočnejši nositelj klicov po
prerodu človeške družbe, najmočnejši
nositelj novega duha, ki mora obenem
z reformami družabnega reda zmago-
vati v posamezniku. In kakor vedno
je bila tudi sedaj mladina prva, ki je
začutila dih novega življenja, začutila
v sebi borbeni ogenj, da dvigne čelo
in stopi v prve vrste borcev za novo
dobo.

Naša krščansko socialistična de-
laviska mladina si zato ni postavila za
cilj zlasti po industrijskih krajih ve-
likega števila članov, ki bi s svojimi
nastopi in zunanjimi manifestacijami
hoteli imponirati nasprotnim organi-
zacijam. Ona gre globlje! Postati hoče
vzgojno občestvo, ki preko vsakdanjosti
dnevniških vprašanj, vidi važnost
predvsem v klesanju novega človeka,
v vzgoji socialno čutečega posamez-
nika. Ker ji je cilj graditi temelje novi
kulturi, zato ne more iti preko dej-
stva, da je razen socialnih reform da-
nes potreba predvsem novih osebnosti,
človeka, ki ne bo o nesebičnosti
razpravljaj, ki bo sam nesebičen, po-
žrtvovalen, globoko čuteč do bližnje-
ga, ki bo bolj kot sebe cenil svojega
bližnjega, ki bo poleg svojih imel čut

tudi za potrebe svojega tovariša, ki bo
čutil odgovornost ne le napram same-
mu sebi, temveč tudi za vse to, kar se
godi krog njega.

Tega duha hoče vpliti Krekova mla-
dina delavskemu mladinskemu giba-
nju. Danes vlada denar, stroj, mate-
rija ubija človeku dušo. Civilizaciji je
podložna kultura. Zato si hoče duša
zopet priboriti prostost; da bo vladal
zopet duh nad materijo. Hoče se nam
osebni, katoliškega človeka, ki mu
vera ni le nazor, ki mu je dejanje,
življenje. Brez tega je vse reformator-
stvo zunanje gospodarstvenega reda le
novo prepleškanje starega poslopja!
V tem duhu se bomo zbrali Kre-
kovi v Celju. To bo praznik naše mi-
sli. Ne bomo manifestirali na zunaj,
zbrali se bomo zato, da pogledamo
eden v drugega, koliko je v nas živega
duha. Da bomo potem v prihodnje še
močnejši!

SPORED:

Sobota 12. junija 1926.

Ob 3 popoldne v mali dvorani Na-
rodnega doma delegatsko zborovanje:

1. Otvoritev.
2. Sedanje stanje »Krekove mla-
dine« (Srečko Peterlin).
3. Gospodarski in kulturni položaj
delavstva v naši državi (narodni po-
slanec France Kremžar).
4. Delavska prosveta in »Krekova
mladina« (referenta prof. Evgen Jarc
in Marjanca Rozmanova).
5. Skrb za delavsko mladino (Av-
gust Cvikelj).

Nedelja 13. junija 1926.

Ob 8 sv. maša v cerkvi sv. Dani-
jela, pri kateri poje pevski zbor Ka-
toliškega prosvetnega društva v Celju.

socialno produktivnih stanov — vse
te dobre lastnosti naj bi pa navdajale
tiste merodajne činitelje, ki jih bo
prej ali slej poklicala Previdnost božja,
da sedejo za zeleno mizo, rešujoč
enega najtežjih problemov, ki slone
na preobloženih ramenih našega ma-
lega naroda.

Volitve v konstituanto 28. novem-
bra 1920 so zlasti na Štajerskem pri-
nesle socialnim demokratom iznenad-
ljivo visoko število glasov. Zbrala jih
je mnogo bivša, agilno delujoča soci-
alnodemokratska »Kmetiško-delavska
zveza«. Spričo tedanje razredne
»Samostojne kmetijske stranke« je
moralo to dejstvo navdati vsakega
politično-socialnega delavca z veliko
skrbjo za bodočnost. Kajti niso bili
redki viničarji, kmetijski delavci in
posli, ki so navdušeno metali kroglice
v socialno-demokratske in v komuni-
stične skrinjice. In nehote sem se
spomnil tiste dni onega odstavka iz

Po sv. maši odhod na manifestacij-
sko zborovanje.

Ob 9 manifestacijsko zborovanje v
veliki dvorani Narodnega doma.

1. Otvoritev.
2. Kaj smo in kaj hočemo (ured-
nik France Tersegav).
3. Delavstvo in naše razumništvo
(dr. Josip Puntar in akademik Mirko
Jeršič).
4. Naše delo v bodočnosti (nar.
poslanec dr. Andrej Gosar).

Popoldne se vrši velika delavska
veselica pri g. Janiču na Babnem z
raznovrstnim sporedom. Pri veselici
sodeluje godba Jugoslovanskih želez-
ničarjev v Celju.

Krekovci! Pridite na naš kon-
gres vsi! Smatrajte udeležbo v Celju
za svojo srčno in častno zadevo!

Slovenska delavska mla-
dina, ki še nisi organizirana v na-
ših vrstah in ti je program krščanskega
socializma nepoznan, tudi ti si
iskreno vabljen in dobrodošla!

Slovenski krščansko-so-
cialistični delavci! Za ne-
deljo 13. junija vas vabimo, da se v
čim večjem številu udeležite manife-
stacijskega zborovanja, da bomo rama
ob rami čimprej izvojevali svoje pre-
upravičene delavske zahteve!

Priljubljeni odbor.

Rudarsko vprašanje.

Zagorje, 16. maja.

Po revirjih tavajo možje povešenih
glav. Zdravi ljudje, pa nimajo dela.
Rod naše bogate zemlje strada... V
soboto so prejeli plačo, miloščino z
bogatinove mize! 400 Din za ves me-
sec. Toda ti so še srečni, nekateri so
prejeli še manj. To je cigansko živ-
ljenje. Kamor stopiš, kamor pogledaš,
povsod strah, skrb in nejevolja. Go-
stilne so prazne, prodajalne prazne,
v hišah vlada obup. Še otroci niso več
živahni kot nekoč. Kruha ni. Zdrave,
tečne hrane manjka. Kam gremo, kaj
bo? Obljubam nobeden več ne verja-
me. Vera v izboljšanje položaja je po-
kopana. V Belgradu ne vedo za slo-
venske rudarje. Tam se kregajo za
ministrske sedeže, trboveljskemu ru-
darju pa izmoggava družba zadnjo
odpornost. Ministri so obetalii inter-
vencijo, obljubili komisijo, pa je vse
pri starem. Po revirjih pa šušljajo, da
dobimo vojake. Bolje je, da naše rev-
ščine ne vidijo tuji vojaki. Škoda, da
bi raznesli po svetu vest o suženjstvu,
ki ga je poživila milijonska družba v
kulturni državi v 20. stoletju. Za de-
lavca ni treba vojakov. Trboveljska
družba je lahko prepričana, da bodo
mirni. Potisnjeni so tako globoko, da
bodo molčali. Da pa ne bo v teh tep-
tanih dušah tlelo in nazadnje zago-
relo, pazite! Zadužite iskrene nejevolje
s pravico! Rudarji se kulturno dvi-
gajo, se izobrazujejo in organizirajo.

Socialna samopomoč.

Vsakdanja izkušnja nas uči, da
kljub pravici in ljubezni v človeški
družbi še ostane na svetu mnogo be-
de. Na zemlji pač ni nebes. Za to bedo
pa tudi ne najdemo pomoči in tolažbe
na svetu; dati ju more le Bog. Da bi
pač hoteli ljudje pri Njem iskati po-

moči in tolažbe! Ne, da bi hoteli opra-
vičevati brezdelje, kažemo na nebe-
ško pomoč! Ne, najprej hočemo po-
šteno delati in se truditi za izboljšanje
našega socialnega stanja; kar pa nam
po božji previdnosti preostane slabe-
ga, to hočemo nositi brez tožba in za-
upati v božjo pomoč.

Mnogi so se vprav zaradi svojih
socialnih idej oddaljili od vere in za-
upanja na Boga in celo odklanjajo
njegovo pomoč. Zgubljeni sinovi so
to, daleč od očetove hiše; niso pa še
izgubljeni; vrata očetove hiše so jim
odprta.

Mnogi so v zmotah in je nevarnost
da izgube sv. vero; zanje je pravič-
nost in ljubezen, ki ju uči sv. Cerkev,
kažipot nazaj k resnici, h Kristusu.
Žena in mati! Tvoje socialno delo
je v družini. V tvoji družini naj se
svetita zvezdi pravičnosti in ljubezni!
Tvoja družina bodi trdnjava v social-
nih viharjih sedanje dobe!

Mnogo pa je tudi takih, ki zahte-
vajo pravičnost in ljubezen zase, dru-
gim pa jim je ne privošči. Zelo
strogi so v zahtevah, ki naj jih vrše
drugi napram njim, na svoje dolžno-
sti pa pozabijo. Glavno sredstvo za
vsakršno socialno pomoč je praktično
udejstvanje socialnih čednosti. Ka-
ko bogato postane naše življenje, ako
k molitvi, ki se nam včasih tako rada
povnanji, pridene mo praktično vajo
ljubezni do bližnjega. — To postane
prava in najučinkovitejša socialna sa-
mopomoč.

Kake koristi imajo občine od socialnega zavarovanja.

Od OUZD smo prejeli:

Zakon o zavarovanju delavcev od
14. maja 1922, Uradni list št. 62, je
po enotnih načelih uredil zavarovanje
nameznega osebja za slučaj bolezni,
nezgod pri delu, invalidnosti, starosti
in smrti. Zaenkrat se izvaja le zava-
rovanje za slučaj bolezni in obratnih
nezgod, dočim je ostalo zavarovanje
odloženo na nedoločen čas. Po pred-
pisih zakona bi sicer zavarovanje za
slučaj invalidnosti in starosti ter smrti
moralo stopiti v veljavo že 1. julija
1925. Finančni zakon pa je to zaka-
nitno določil nov termin. Zato so iz-
gledi za skorajšnjo uvedbo starostne-
ga in invalidskega zavarovanja zelo
slabi in bodo onemogli in stari delav-
ci ter njih vdove še vedno brez po-
moči, odnosno bo bremena starostne
in invalidne preskrbe v znatni meri
moralo še nadalje nositi bolniško za-
varovanje.

Socialno zavarovanje je velike so-
cialne in gospodarske važnosti. O tem
ne more biti nobenega dvoma in je
to prepričanje prodrla v vseh drža-
vah. Z mirovnimi pogodbami, ki vse-
bujejo tudi nekatera socialna politič-
na določila, je uvedba socialnega za-
varovanja postala mednarodna ob-
veznost vsake države, ki je član Dru-
štva narodov, torej tudi naše države.
Zato je država dolžna, da socialno za-
varovanje štiti in ne stori ničesar,
kar bi bilo v škodo uspešnemu raz-
voju. Podpirati mora vsa stremjenja
moderne socialnega zavarovanja.

France Žuzek:

Med viničarji.

(Vtisi z majniških zborovanj.)

I. Organizacija viničarjev.

Kranjem je viničar, njegov gospo-
darski in socialni položaj popolnoma
nepoznan. Ptujski, ormoško-ljutomer-
ski okraj na Štajerskem pa šteje čez
40.000 viničarskih družin. Za zeleno
Štajersko pomeni viničarsko vpraša-
nje pereč, zapleten socialni problem,
ki silno trka na vrata občin sloven-
skih razmer. Vedno in vedno se bomo
morali vračati na ta problem, vse-
povsod in vsekdar se bomo morali
zanimati in zavzemati za slovenske
viničarje in njihovo usodo, dokler se
viničarsko vprašanje ne reši v občo
socialno korist. Dobra volja, previd-
nost, preudarnost, pamet, širokogrud-
nost in občestvena pravičnost vseh

Krekovih »Črnih bukev kmetijskega
stanu«, kjer pravi: »Gorje nam, ako
prodre materialistični socializem v
naše vasi!« Kajti zares: materialis-
tični socializem je posebljeni defet-
tizem ne samo v verskem oziru, mar-
več za vse produktivne stanove in za
občestvo naroda. To je mislečim raz-
vidno že iz njegovih idejnih temeljev,
navadnim pa iz neplodov, spočetih po
vojni v najrazličnejših deželah in drž-
avah, da svoje domovine niti ne ome-
njamo ne. Razen politično se naša
socialna demokracija za viničarja ka-
kor za kmetijske delavce ni brigala:
pretežek problem, pretežavna orga-
nizacija, premalo trenutnih uspehov!
— »Jugoslovanska strokovna zveza«
kot osrednja organizacija krščansko-
socialističnih sindikatov se tega vpra-
šanja ni zبالa, dobro zavedajoč se,
da sindikalna organizacija ni ne sport
ne sredstvo za doseg sebičnih na-
menov morebitnih delavskih vodite-

ljev. Šla je in ustanovila »Strokovno
zvezo viničarjev in kmetijskih delav-
cev« s sedežem v Ljutomeru. Danes
se po dolgih prizadevanjih polagoma
svita: Viničarji so našli sami sebe.
Zdi se, da bo pokret, zajet iz Ljuto-
mera, Šmiklavža, Sv. Bolfenka, Sve-
tinj in Jeruzalema tudi ostale viničar-
ske kraje zelene Štajerske, celokupno
viničarsko armado enotno v naš sin-
dikate ter pripravil tako ugoden teren
za rešitev viničarskega vprašanja.
Kmetijski delavec je — strokovno vze-
to — nekaj čisto drugega kot viničar.
Misliti bo treba na to, da se čimprej
osnuje samosvoja »Strokovna zveza
kmetijskih delavcev«. Z ozirom na
ostanke fevdalizma v Prekmurju in
na druge okolnosti bi morda kazalo
postaviti njen sedež v Mursko Soboto.
Letošnji I. kongres, ki se bo vršil za-
četkom decembra, naj bi postal zgo-
dovinski mejnik v gibanju viničarjev
na Štajerskem.

Poleg države imajo na uspešnem razvoju zavarovanja zelo velik interes občine in tudi v ustavi predvidene okrajne in oblastne skupščine. Socialno zavarovanje v zelo visoki meri razbremenjuje občine. Ko bo uvedeno še starostno in invalidno zavarovanje, problema ubožnega skrbstva skoraj ne bo več. Pa tudi bolniškemu zavarovanju morajo občine, zlasti njih zdravstveni zastopi posvečati največjo skrb. Brezbržnost napram bolniškemu zavarovanju pomeni zanemarjanje zdravstvenih dolžnosti v občini, ki so gotovo zelo velike. Žalibog organizacija našega zavarovanja sama občine zanemarljivo, ker jih izločuje od sodelovanja na upravi in jim s tem seveda jemlje neposredno odgovornost in lokalni interes. V tem pogledu je potrebna izpopolnitev organizacije zavarovanja. Inozemski zakoni, zlasti nemški in angleški, so občine pritegnili k bolj aktivnemu sodelovanju in to z velikim uspehom. Naš zakon samo v § 146. nalaga občinam dolžnost, da sodelujejo pri posredovanju zavarovanja za bolezen in nezgode. Postopek pri tem posredovanju ima urediti posebna naredba ministrstva. Te še ni.

Občine imajo dvojen interes na razvoju in delovanju zavarovanja. Prvi je interes njih lastnega zdravstvenega delokroga, drugi pa interes njih materijelnega gospodarstva. Pravilno pojmovane naloge občine v zdravstvenem pogledu morejo občine prisiliti, da se zanimajo za usodo svojih obolelih občanov in da pazijo, kako zavarovanje skrbi za njihov zdravljenje, da pazijo na delo zdravnikov, na zadržanje bolnikov itd. Na drugi strani pa imajo občine brez dvoma velik interes na zatiranju simulacije in raznih drugih zlorab, zlasti da zavarovanja ne izkoriščajo osebe, ki po zakonu niso upravičene do davčev in podpor iz naslova zavarovanja. Tu pridejo predvsem v poštev svojci zavarovanih članov, ki imajo pravico do zdravljenja na račun zavarovanja le, ako nimajo lastnega zasluga in so torej v polni meri odvisni od zasluga zavarovanega člana. V tem pogledu občine zelo veliko greše. Izstavljajo potrdila, ki ne odgovarjajo dejanskim razmeram. Tako so podpor deležni bogati posestniki, samo ako je n. pr. sin slučajno zaposlen v tovarni. Občine morajo pri izdajanju raznih potrdil, na podlagi katerih naj se priznajo na podpori, postopati zelo previdno in kritično in potrdila izdati le dejansko potrebnim, t. j. le osebam, ki nimajo nikakrjega zaposlenja, tudi v domačem gospodarstvu ne in nikakih lastnih sredstev. (Konec sledi.)

Tedenske novice.

Za kruhom. V soboto je odpotovalo iz Trbovelj v francoske rudnike 84 rudarjev, med temi 17 oženjenih. Kako se jim bo godilo? Kaj bo z družinami? V Trbovljah se vrši še vedno odpuščanje delavstva. O domovina, zakaj ne daš kruha domačinu...

Dva samomora v Ljubljani. Na nekem drevesu na ljubljanskem gradu se je obesil 27 letni knjigovez Ivan Jager iz Maribora. Vzrok: Bil je obdolžen tatvine in aretirán, a naslednji dan kot nedolžen izpuščen. To stvar si je tako gnal k srcu, da je storil nesrečni korak. — V Savo pri Gameljnih je skočila 55 letna vdova Emilija Haring iz Ljubljane. Vzrok: Živčni napad.

Društvo diplomiranih babic nanašanja svojim članicam, da imamo že sestavljena pravila za pokojninski sklad in da so že v tisku. Kakor hitro bodo gotova, jih bomo s čeki razposlale na vse članice. Odbor prosi članice, da pošljejo določeni znesek potom poštno nakaznice. To stori lahko tudi več članic skupaj. Samo imena je treba navesti, kdo in koliko plača. Dalje opozarja odbor članice, da zaostale takoj poravnajo članarino za leto 1926. Katera ne plačuje redno članarine, ne more biti članica pokojninskega sklada. Tudi se obveščajo dotične gospe članice, ki so se na občnem zboru priglasile, da bodo pomagale ustanavljati v različnih krajih podobore društva babic, da bodo v kratkem dobile natančna navodila, kako imajo postopati. Društvo o-

zarja ponovno, da mora biti vsaka naša članica naročena na »Pravico«, ker društvo ne more vsaki posebej poročati o njihovih zadevah. Tovarišice, plačujte redno članarino in pristopite takoj h pokojninskemu skladu. Vsaka slovenska babica naj bo članica svojega društva, ker le v skupnosti je moč. — Odbor.

»Brezalkoholna produkcija«, Ljubljana, Poljanski nasip 10—24, pošlje vsakemu naročniku »Pravice« zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj; ne bo vam žal!

Prostovoljno je šla v smrt Marija Dioti, ki je bila brezposelna in se je potikala pri drugih ljudeh ter prenočevala na Orožnovem kozolcu v Zagorju, ker je starši niso hoteli vzeti k sebi. Popila je v nedeljo zjutraj pol litra esenca. Ljudje so slišali strašno vpitje, ter jo naposled našli, ki se je zvijala pod Orožnovo jablano. Zdravnik dr. Kumar ji je nudil pomoč. Poslali so po duhovnika, a bilo je prepozno, ker je prej umrla.

Od poroke v smrt. Trgovec Martinović se je poročil zadnje dni v Dubrovniku. Po poroki se je odpeljal z avtomobilom. Po šoferjevi krivdi pa je avto padel v prepad, v katerem je novoporočenka našla smrt, mož si je pa zlomil nogo.

Dneve treznosti za vso državo prirede treznostne organizacije v času od 30. maja do 6. junija.

Smrt radi zastrupljenja. 12 let star šolski učenc Mario Oblak iz Ježice se je na cesti obesil nekemu vozniku na voz. Voznik ga je radi tega ošvrknil z bičem po bosih nogah, kar je povzročilo toliko poškodbo, da je na zastrupljenju rane umrl.

Papirnati drobiž. Poštni uradi so dobili nalogo, da morajo sprejemati do preklica v neomejeni količini od strank papirnati drobiž po 25, 50 par in po 1 Din, ne smejo pa teh novčanic več izdajati strankam, tudi tedaj ne, ako bi jih kdo zahteval. Namesto papirnatega drobiža po 25 par naj izdajajo pošte kovane novce po 10 in 5 par, dokler ne pride v promet kovani drobiž po 25 par. Ta naloga je bil poštam izdan zaradi tega, da ne bo prevelikega navala, kadar se bo ta drobiž preklival.

Avtomobilska nesreča. V bližini Petrovc pri Celju je na ostrem ovinku zadela neki avtomobil z zadnjim koncem ob močno drevo in se vsled tega prevrnil v ob nasprotni strani ležeč jarek ter se na sprednji strani popolnoma strl. V avtomobilu so se vozile tri osebe, ki so ob sunku odletele vse iz avtomobila. Hudo poškodovana je bila ena oseba, katero je slučajno mimo vozeči drug avtomobil odpeljal takoj v celjsko bolnico.

Vse pride na dan. V Lepoglavi so aretirali ravnatelja tamkajšnje velike kaznilnice dr. J. Šabana in ga odvedli v sodne zapore v Varaždin. Prišli so namreč na sled velikim zlorabam pri upravi kaznilnice, ki segajo nazaj do prevrata, pri katerih je oškodovana država za okrog 2 milijona dinarjev. Z ravnateljem vred so aretirali tudi njegovega knjigovodjo.

Ponesrečen delavec. V tovarni Zora v Mariboru se je ponesrečil delavec Andrej Mlekuš. Po nesreči je prišel z roko v stroj, ki mu je zmečkal prste, enega pa odtrgal. Prepeljali so ga v bolnico.

Letalska nesreča. V Novem Sadu je imel vaje na Vnebohod vojaški letalski oddelek. Enemu letalu so se v zraku odlomili obe krili, nakar je trup vrteč se treščil na tla. Ponesrečeno letalo se je popolnoma razbilo, a motor se je zaril dva metra globoko v zemljo. Letalca, nadporočnik Milan Brajković in tehnični pomožni vojak Anton Briški, sta bila strašno razmesarjena in so jih prepeljali v mrtvašnico tamkajšnje bolnišnice.

Na izletu v smrt. V Ruščuku na Bolgarskem so se deklice vozile po Donavi. Na nekem velikem čolnu jih je bilo 40. Čoln pa se je naenkrat prevrnil in v valovih je našlo smrt 25 deklic.

Agitirajte za »Pravico«!

Za žene.

Politično delovanje žena po svetu. Ženske politične organizacije v posameznih državah imajo svojo centralo, h kateri pristopajo države, o katerih mislimo navadno, da so na najnižji stopnji kulture. V zadnjih dveh letih je pristopilo v zvezo devet novih članic.

Žene se povsod zelo težko uživajo v politiko in politične stranke se posebej, kajti ona ni tako prosta kot je mož, vse korenine njenega življenja so v družini. Neomžene žene se veliko bolj zanimajo za javno delovanje, ker ravno ne čutijo teh vezi in morejo bolj delati za splošnost. Karakteristično za delo žene pa je, da ona ne ustvarja, ampak razvija zakonito življenja z vzgojo otrok kakor tudi na zunanji.

Delu žene pa ni ves svet enako naklonjen. Desničarske stranke gledajo zelo postrani žene v svoji sredi in jih vedno odrivajo v kot, dočim se levičarske in napredne stranke borijo povsod za njeno enakopravnost z moškimi in sploh za vse pravice. Zato so nekatere energične žene za to, da v slučaju volitev postavijo lastne kandidatne liste, da bi s tem prišle do kolikor mogoče velike moči tudi pri vladanju države; njihov program bi bil predvsem pacifizem, ki je mnogim možem le fraza.

Verstvo starega veka.

Vera v bogove se je že za Valentinijana I. (364—375) imenovala poganstvo, ker je bila razširjena še po vaseh (pagi), dočim so sprejeli mestni prebivalci krščanstvo. Utihnili so poganstva proročišča, porušili so se templji, zadnji Apolonov tempelj se je spremenil v samostan in v istem času so bili pregnani zadnji poganški filozofi iz Aten. Z zmago krščanstva so se izboljšale splošne razmere, zakon je bil posvečen, odpravljene so bile borilne vaje. Po svoji zmagi je pa seveda cerkev po svojih organih prišla preveč v stik s svetom, zgodile so se nerednosti, kar je napotilo mnogo gorečih kristjanov, da so zapustili svet in se podali v egiptovsko puščavo. Tako je nastalo meništvó. Pred sredino 4. stol. je združil Pahomij puščavnik k skupnemu samostanskemu življenju na podlagi zaobljube ubožstva, čistosti in pokorščine. Ti menihi so videli vso svojo življenjsko nalogo izključno le v molitvi in premišljevanju. Na tem principu je ostalo bistvo meništvá do danes v Orientu, dočim je bilo na zapadu drugače. Tu so se ustanavljali redovi, po katerih so začutili potrebo in tako so nastali najrazličnejši redovi posebno v poznejšem času. Tudi delo in gorečnost se je ravnala po tem; red, ki je končal svoje delo, je začel hirati in tako je nastalo slabo življenje v cerkvi, ki je trajalo toliko časa, da so pognale zopet nove mladike na Kristusovi trti.

Mesojede rastline.

Pretežna večina rastlin rabi za hrano neorganske snovi. Za ta samostojni način prehranjevanja ima rastlina korenine, s pomočjo katerih srka iz zemlje vodo in v njej raztopljeno hrano, liste, potom katerih sprejema iz zraka ogljikov dvokis ter rastlinsko zelenilo (v listih), v katerem se tvori škrob. Rastline, katere nimajo vseh teh pogojev, so navezane deloma na zajedalsko (parazitsko) življenje, da se hranijo na škodo drugih organizmov (bakteriji!), deloma pa so te rastline gnjilolovke — hranijo se s snovmi, ki se tvorijo pri gnitju (gobe).

Poleg naštetih načinov prehranjevanja pa srečamo med rastlinstvom skupino, ki se prehranjuje z žuželkami; te rastline imenujemo žuželkoejede ali mesojede rastline. Mesojede živali (n. pr. zveri) imajo posebne organe, da si morejo naloviti dovolj potrebne hrane: močno zobovje in ostre kremplje. Še bolj potrebujejo takih organov rastline, ki zaostajajo za živalstvom zato, ker se ne morejo gibati. Vse lovke, s pomočjo katerih rastlina lovi žuželke, so izpremenjeni listi. Zanimiva je že

njih zgradba, še zanimivejša uporaba teh lovk.

Rosika, ki raste med mahom po barjih, ima pritlične liste, ki so porasli s pecljati žlezicami. Te žlezice izločijo lepivo snov, na kateri se prilepi žuželka, ki je prišla na te »limanice«; poleg tega se pa še vsi ti pecljati izrastki nagnejo preko žrtve in jo zamrežijo od vseh strani. Izločeni sokovi, ki so podobni žlednim sokovom, prično takoj z raztapljanjem; ta sok potem rastlina s pomočjo posebnih žlezic vsrka.

Lovke pri neki drugi »mesojedki« imajo na robu ploskve bodičaste izrastke, v sredi ima pa vsaka polovica po tri manjše izrastke. Žuželka se do takne teh srednjih izrastkov; na ta dražljaj se pa lovka po sredi pregane, obrobni izrastki se pa sklenejo kakor prsti na rokah, ki se sklenejo k molitvi. Iz te pasti seveda ni več nobene rešitve.

Vodna mešinka razvije na svojih podvodnih razcepljenih listih male mešičke. Majhna vodna živalca (račič) more plavati skozi luknjico v mešiček, pot nazaj v svobodo mu pa zapirajo ščetine, ki poraščajo notranjo stran vhoda (navadna mišnica iz žice).

Najbolj dovršene lovke imajo majolčnice, mesojede rastline močvirnatih tropskih pragozdov. Del lista se razvije v posodo (majolico) s pokrovom. Na zgorjem robu so žleze, ki izločajo med kot vabo za žuželke. Pod robom je gladki pas, na katerem žuželka zdrzne na pas ščetin, ki so vse obrnjene navzdol, da žuželka ne more splezati nazaj proti robu. Dno posodice je napolnjeno s sokovi, ki ujeta živalco prebavijo.

Vse mesojede rastline živijo na močvirnatih krajih. Voda in močvirsko blato pogosto ovirata, da rastlina ne dobi iz zemlje dovolj hrane, posebno dušičnatih snovi, ki jih neobhodno rabi za tvorbo beljakovin. Pomaga si na ta način — da sprejema že »gotovo« organsko hrano.

Staršem.

Z gorečimi jeziki bi bilo treba staršem venomer govoriti o njihovi veliki odgovornosti. Varujte se! Neprestano odstranjajte svoje nape; kajti nikoli ne veste, ako ne preskoči iskrica slabega, vašega slabega, tudi v bitje, ki ste mu dali vi življenje! Tam pa se morebiti ta iskrice razplamti v velik ogenj. Mnogokrat se začuden vprašujete: »Kako neki pride tak izvržen v našo poštno družino?« Toda, če imate dober spomin za dozdevno nepomembne stvari, za vsako slabo knjigo, ki ste jo čitali, za vsako, v slabi družbi prebita uro, za frivolno predstavo v gledališču, ki ste jo kdaj koli gledali, potem si morete na gornje vprašanje sami odgovoriti.

Socialni vestnik.

Mezno gibanje v Našički lesni industriji. »Našičke tvornice tanina in parne žage d. d.« so nameravale znižati celokupnemu uslužbenstvu plače za 15 odst. Ker delavstvo na to znižanje plač ni hotelo pristati, je ta velika lesna industrija 17. aprila t. l. izprla delavstvo v večini svojih podjetij, in sicer nad 2500 delavcev in nameščencev in hotela na ta način prisiliti delavstvo k priznanju znižanja plač. Delavstvo se pa tudi po izprtju ni hotelo udati, ampak je vsled svoje izvrstne organizacije držalo v boju z družbo kot en mož skupaj in se ves čas gibanja ni izneveril niti en delavec ali nameščeneec. Zagrebška delavska zbornica je na lastno iniciativno posredovala med družbo in organizacijo delavstva prvič že koncem aprila, a do pogajanj sploh ni prišlo, ker je podjetje zahtevalo, da morajo delavci v naprej pristati na 15 odstotno znižanje plač. Vsled nepovoljnega odgovora družbe se je boj nadaljeval. V tem pravičnem boju je topot delavstvu priskočilo na pomoč vse občinstvo, kar najboljšo priča dejstvo, da je občinski svet v Karlovcu soglasno dovolil prizadetemu delavstvu 8000 dinarjev podpore, a občinstvo je še posebej prispevalo v strokovni fond. Po zopetnem posredovanju zagrebške

